

Enstitü: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı: Mimarlık

Programı: Mimari Tasarım

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yasemin ERKAN YAZICI

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans – Temmuz 2024

ÖZET

Tarih içerisinde her döneme farklı sorunlar eşlik etmektedir ve bu sorunlar toplum psikolojisinin içerisinde farklı arzular yaratmaktadır. Arzular ise dönemin problemlerinden kaçınarak yaratılan yeni fikirleri oluşturmaktadır. Oluşturulan fikirler zaman içerisinde hem dönemi tasvir eden hem o sorunlardan kaçınan hem de yine o sorunları içerisinde barındıran nitelikte olmaktadır. Balsac'ın da belirttiği gibi "Umut, arzulayan bellektir". Umut ve arzu geleceğe ait kavramları anlatırken, bellek ise hafızaya yani geçmişe bağlantı kuran, bağlama ayak uyduran düşünceleri barındırmaktadır. Dolayısı ile umut edilen arzuların bellekteki yansıması olan temsilde değişimler gözlemlenmektedir.

Bu tezde arzu edilen ütopiyaların temsili irdelenen temsillerin özelliklerine değinerek vaat edilen ile sonuç ürün arasındaki ilişkiyi kurmak amaçlanmıştır. Ütopiyaların temsil ilişkisindeki değişim ise ideoloji ve praksis temsiller olarak iki ayrı kanaldan yapılmıştır. Araştırmanın yönteminde ideolojik temsiller için aktarım şekli ve dönemi üzerine inceleme yapılırken, praksis temsillerde gündelik yaşam argümanlarına dair kavramsal kodlamalar ve kategorileştirmeler gerçekleştirilmiştir.

"Arzu nesnesi ütopiyalar; hayal ürünü olup, temsil edildikleri takdirde distopik özelliklere sahip kavramlara dönüşmektedirler" hipotezinin kullanıldığı çalışma sonucunda elde edilen bulgularda, arzu nesnesi olarak hayal edilen ütopiyaların zaman içerisinde dejenere olarak farklılaştığı ve arzunun dışarısına çıkarak dönemin olumsuz yönlerini içinde barındırmaya başladığı gözlemlenmiştir. Oluşturulan yeni kentler geleceğe dönük kötü senaryolar için kullanılırken, toplumsal hafızanın dönüşümünü de olumsuz etkilemektedir. Toplumsal hafıza ise tekrar yeni kentlerin oluşumunu etkileyerek paradoksal bir senaryoya dönüştürmektedir. Çalışmada bu senaryonun başlamasına sebep olan kusursuz hayal ürünü arzunun yerini temsilleri

aldığında bağlamın sorunlarını da içinde barındırdığı görüşü vurgulanmıştır. Bu görüş ise çalışma sonucunda doğruluğunu ispatlar niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Ütopya-Distopya, Arzu, Temsil, İdeoloji-Praksis, Kent İmgesi, Toplumsal Hafıza

Institute: Institute of Graduate Studies

Department: Architecture

Programme: Architectural Design

Supervisor: Prof. Dr. Yasemin ERKAN YAZICI

Degree Awarded and Date: Master's Degree-July 2024

ABSTRACT

In history, each period is accompanied by different problems and these problems create different desires in the psychology of society. Desires, on the other hand, create new ideas that are isolated by avoiding the problems of the period. Over time, the ideas created are of a nature that both depicts the period, avoids those problems and contains those ideas. As he stated by Balsac, "Hope is memory that desires". While hope and desire describe the concepts of the future, memory contains thoughts that connect to memory, that is, to the past, and keep up with the context. Therefore, changes are observed in the representation of the hoped-for desires, which are reflected in memory.

In this thesis, it is aimed to examine the representation of desirable utopias and to examine the relationship between the promised and the final product by referring to the characteristics of the representations handled. The change in the representation relationship of utopias was made through two separate channels as ideology and praxis representations. In the method of the research, while examining the mode and period of transmission for ideological representations, conceptual codings and categorizations of daily life arguments were carried out in praxis representations.

The findings obtained based on the hypothesis of this study determined as "The desire object utopias that are imaginary, turn into concepts with dystopic features when represented" shows that objects of desire degenerated and started to contain the negative aspects of the period by going beyond. While the new cities created are used for bad scenarios for the future, they also contribute negatively to the transformation of social memory. Social memory, on the other hand, affects the formation of new cities and turns it into a paradoxical scenario. In the study, it is emphasized that when the perfect imaginary desire that causes this scenario to start

is replaced by representations, it also contains the problems of the context. This view proves its accuracy as a result of the study.

Keywords: Utopia-Dystopia, Desire, Representation, Ideology-Praxis, Urban Image, Social Memory